

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Bevolkingstrends 2014

De sociale context van geluk: wat is belangrijk voor wie?

Jacqueline van Beuningen

Linda Moonen

juni 2014

Mensen die regelmatig sociale contacten hebben of deelnemen aan verenigingsactiviteiten, zijn vaker gelukkig dan anderen. Geen geïsoleerd gevoel, een vriendengroep en iemand in je leven die je echt begrijpt, zijn het sterkst gerelateerd aan geluk. Met andere woorden, de sociale context van mensen hangt samen met hun welzijn. Hoe sociale context en welzijn precies samenhangen, verschilt tussen mannen en vrouwen, tussen jongeren en ouderen en tussen hoog- en laagopgeleiden. Bij mannen is een aantal zaken sterker gerelateerd aan welzijn dan bij vrouwen, zoals het gevoel van isolatie en vertrouwen in anderen. Bij jongeren zijn meestal sterkere verbanden dan bij ouderen, zoals voor iemand hebben die je begrijpt en bij iemand terecht kunnen. Bij hoogopgeleiden zijn er sterkere verbanden met welzijn dan bij laagopgeleiden, zoals voor het gevoel van isolatie en bij iemand terecht kunnen.

1. Inleiding

Sociale contacten zijn belangrijk voor iemands subjectief welzijn. Eerder onderzoek heeft al laten zien dat aspecten van sociale participatie gerelateerd zijn aan geluk of tevredenheid met het leven (Mars en Schmeets, 2011). De steun die mensen krijgen van hun sociale contacten kan hen daarnaast helpen om te gaan met stressvolle gebeurtenissen (Cohen en Wills, 1985). Ook is aangetoond dat de kwaliteit van de sociale contacten belangrijker is dan de kwantiteit of de frequentie van het contact (Pinquart en Sörensen, 2000). Dit wijst erop dat niet alle sociale contacten even waardevol zijn voor het welzijn, maar dat het gaat om de diepgang van de relatie. Daarnaast zijn er omstandigheden waaronder meer contact het welzijn niet verhoogt, namelijk als dit contact er is vanwege zorgtaken (Martin en Westerhof, 2003). Tot slot kunnen sociale interacties zowel positieve als negatieve gevolgen hebben: interactie zorgt niet altijd voor steun, maar kan ook uitmonden in conflict (Rook, 1984).

Tot nu toe zijn vooral verschillen in het verband tussen sociale contacten en welzijn onder ouderen onderzocht. Zo hebben Pinquart en Sörensen (2000) aangetoond dat ouderen baat hebben bij een sterk sociaal netwerk en hierdoor een hoger welzijn ervaren. De auteurs laten in een meta-analyse ook zien dat er verschillen zijn tussen oudere mannen en vrouwen wat betreft het verband tussen het sociale netwerk en welzijn. Voor oudere vrouwen is het sociale netwerk sterker gerelateerd aan hun geluk en de tevredenheid met het leven dan voor mannen. Daarnaast houdt voor ouderen (70 jaar en ouder) het hebben van een sociaal netwerk sterker verband met hun geluk en de tevredenheid met het leven dan voor 55- tot 70-jarigen. Vooral de waarde van de beschikbare hulpbronnen via het sociale netwerk, zoals de mate waarin men kan rekenen op hulp van familie bij een probleem, is voor ouderen belangrijk voor hun welzijn (Martin en Westerhof, 2003). Voor jongeren zijn vriendencontacten bijvoorbeeld misschien belangrijker dan familiecontacten terwijl dit voor ouderen niet geldt. Rook (1984) maakt onderscheid tussen positieve en negatieve uitkomsten van sociale interactie. Negatieve ervaringen zoals privacyschending, verbroken beloften of conflicten zijn sterker (negatief) aan welzijn gerelateerd dan positieve ervaringen van kameraadschap of emotionele steun. Vooral na stressvolle gebeurtenissen is emotionele steun van het sociale netwerk belangrijk.

Sociale relaties zijn niet voor iedereen in gelijke mate van belang. Voor zover bekend zijn verschillen in verbanden van sociale context met welzijn tussen bevolkingsgroepen nog niet in kaart gebracht, al kijken Helliwell en Putnam (2004) wel naar verschillen tussen

mannen en vrouwen. De auteurs tonen aan dat er verschillende aspecten van de sociale context gerelateerd zijn aan subjectief welzijn: een partner, familie- vrienden-, burens- en werkcontacten en lidmaatschappen van verenigingen zijn direct en indirect via gezondheid gerelateerd aan geluk. De relatie tussen kwalitatieve aspecten van sociale contacten, zoals terecht kunnen bij iemand, en welzijn is nog weinig onderzocht. Ook is de sociale context breder dan alleen sociale contacten: maatschappelijke participatie en vertrouwen in andere mensen vallen hier ook onder. Mars en Schmeets (2011) laten zien dat frequent contact met familie, vrienden of burens van belang is voor iemands geluk en de tevredenheid met het leven. Daarnaast is maatschappelijke participatie van belang. Mensen die vrijwilligerswerk doen of deelnemen aan verenigingsactiviteiten zijn vaker gelukkig en tevreden. Tijdens deze activiteiten doen mensen sociale contacten op. Ook het vertrouwen in anderen, of algemeen vertrouwen, is relevant voor iemands welzijn (Helliwell en Putnam, 2004). Mensen die vinden dat anderen over het algemeen te vertrouwen zijn, zijn eerder geneigd om nieuwe contacten te leggen.

In navolging van Helliwell en Putnam (2004) onderzoeken wij in deze studie de verbanden tussen sociale contacten, sociaal vertrouwen, maatschappelijke participatie enerzijds en geluk anderzijds. Daarnaast nemen we kwalitatieve aspecten van sociale interactie mee, zoals iemand hebben die je begrijpt. We bekijken of de relaties verschillen voor mannen en vrouwen, jongeren en ouderen en (laag- en hoogopgeleiden).

2. Methode

2.1 Data

In dit onderzoek maken we gebruik van data uit het onderzoek Sociale samenhang en Welzijn (S&W) 2012 waarin onder andere vrijetijdsbesteding, vertrouwen en subjectief welzijn worden gemeten. Deze studie is gebaseerd op 3 845 respondenten van 18 jaar en ouder die de vraag over geluk beantwoord hebben.

2.2 Variabelen

Subjectief welzijn

De doelvariabele in deze studie is geluk. Of iemand gelukkig is wordt bepaald aan de hand van de volgende vraag: 'In welke mate vindt u zichzelf een gelukkig mens?' In deze analyses zijn mensen die zichzelf 'gelukkig' of 'zeer gelukkig' noemen samengevoegd (technische toelichting).

Sociale contacten

Bij sociale contacten wordt zowel naar de frequentie van de contacten als naar de kwaliteit ervan gekeken. Hoe vaak iemand contact heeft, is voor drie groepen gemeten: familie die niet in hetzelfde huis woont, vrienden en kennissen, en burens. Daarnaast is gevraagd of de

respondent vaker contact wil met iemand uit een van deze groepen door middel van drie ja/nee-vragen. Ook wordt gevraagd of mensen deel uitmaken van een groep vrienden, of iemand mensen heeft bij wie hij of zij terecht kan en of hij of zij zich van andere mensen geïsoleerd voelt. Er zijn ook vragen die ingaan op de kwaliteit van de sociale contacten, namelijk of er mensen zijn die hem of haar echt begrijpen en of de sociale contacten oppervlakkig zijn.

Sociaal vertrouwen

Sociaal vertrouwen is het vertrouwen dat mensen in anderen hebben. Dit wordt gemeten door mensen te laten kiezen of ze vinden dat de meeste mensen te vertrouwen zijn of dat je niet voorzichtig genoeg kunt zijn.

Maatschappelijke participatie

Onder maatschappelijke participatie vallen deelname aan activiteiten van verenigingen en het doen van vrijwilligerswerk. Het gaat hier om de frequentie van verenigingsdeelname en of men in het afgelopen jaar vrijwilligerswerk heeft gedaan.

2.3 Analyses

Het verband tussen sociale participatie en geluk wordt weergegeven door middel van correlaties, waarbij een getal tussen 0 en +1 een positief verband weergeeft met welzijn en een getal tussen 0 en -1 een negatief verband. Hoe verder de correlatiecoëfficiënt verwijderd is van 0, hoe groter de correlatie is tussen sociale participatie en welzijn. Omdat de variabelen nominaal of ordinaal geschaald zijn, en er niet-lineaire verbanden kunnen voorkomen is de Spearman rho-coëfficiënt gebruikt. Zowel de verbanden voor de bevolking van 18 jaar en ouder als voor verschillende bevolkingsgroepen zijn bekeken. Vervolgens hebben we de verbanden getoetst door middel van logistische regressies. Toetsing van de verbanden gebeurt door te kijken naar de significantie van de interactie tussen het sociale aspect en het groepskenmerk in een regressie. Tot slot hebben we geslacht, leeftijd, herkomst, opleidingsniveau en algemene gezondheid meegenomen in de regressies om vast te kunnen stellen of verschillen tussen bevolkingsgroepen niet aan deze achtergrondkenmerken toe te schrijven zijn. Gezondheid is namelijk een belangrijke voorspeller van welzijn en sommige verbanden van de sociale context hebben indirect effect op welzijn via gezondheid (Helliwell en Putnam, 2004).

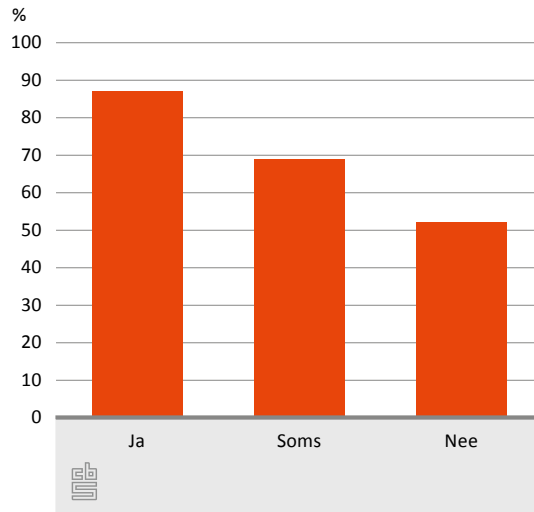
3. Resultaten

3.1 Sociale contacten, sociaal vertrouwen, maatschappelijke participatie en geluk

Wanneer het verband tussen de drie sociale aspecten en geluk wordt bekeken, blijkt een gevoel van isolatie het sterkst samen te hangen met geluk ($r = -0,27$). Wie zich geïsoleerd

voelt, is minder vaak gelukkig. Drie procent van de volwassenen voelt zich altijd geïsoleerd, 17 procent voelt zich soms zo. Daarnaast is het van belang dat je iemand hebt die je echt begrijpt ($r = 0,23$). Bijna negen op de tien mensen die iemand hebben die hen begrijpt, is gelukkig. Daarentegen is slechts iets meer dan de helft van de mensen die niemand hebben gelukkig (figuur 3.1.1). Ook het al dan niet deel uitmaken van een vriendengroep hangt sterk samen met geluk ($r = 0,22$). Terwijl bijna negen op de tien met een vriendengroep gelukkig is, is zeven op de tien dit zonder vriendengroep.

3.1.1 Geluk naar mensen hebben die je echt begrijpen, 2012

3.1.2 Correlaties van sociale contacten, sociaal vertrouwen en maatschappelijke participatie met geluk, 2012¹⁾

	Geluk	
	r	N
Sociale contacten		
Familiecontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,107	3 775
Vriendencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,112	3 783
Burencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,123	3 782
Vaker familiecontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,146	3 512
Vaker vriendencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,144	3 518
Vaker burencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,057	3 498
Vriendengroep (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	0,216	3 741
Geïsoleerd (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	-0,273	3 742
Terecht (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,161	3 756
Begrijpen (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,226	3 744
Oppervlakkige sociale contacten (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	-0,158	3 725
Sociaal vertrouwen		
Algemeen vertrouwen (0 of 1, niet voorzichtig genoeg of meeste te vertrouwen)	0,125	3 683
Maatschappelijke participatie		
Verenigingsdeelname (1–4, nooit – minimaal 1x per week)	0,117	3 652
Vrijwilligerswerk (0 of 1, niet of wel)	0,115	3 811

¹⁾ Spearman's rho is gebruikt als correlatiecoëfficiënt om voor niet-lineaire verbanden te corrigeren. Alle getoonde correlaties zijn significant ($p < 0,01$).

Bron: CBS, Sociale samenhang en Welzijn.

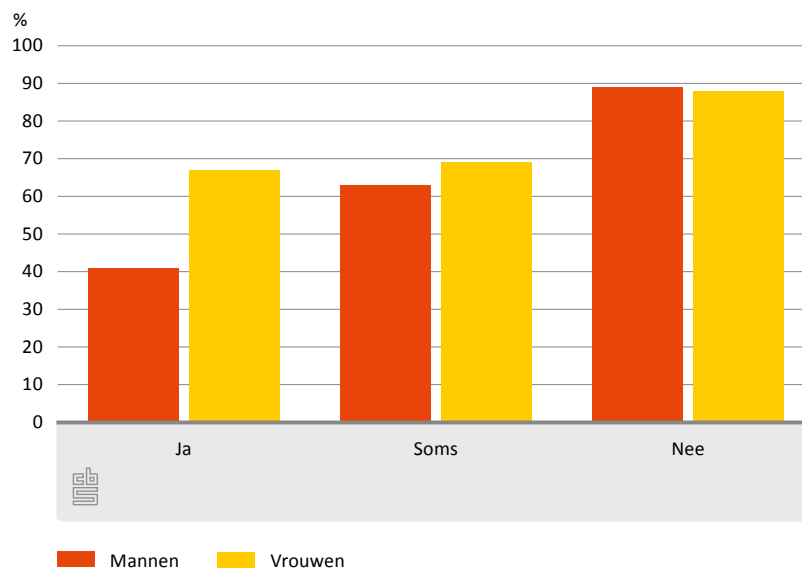
Dit verband kan niet verklaard worden door de samenhang tussen een aantal bevolkingskenmerken – zoals leeftijd, geslacht, herkomst, opleidingsniveau en gezondheid— met welzijn. Jongeren maken bijvoorbeeld vaker deel uit van een vriendengroep dan ouderen en jongeren zijn daarnaast vaker gelukkig. Het zou dus zo kunnen zijn dat het verband met leeftijd en geluk ervoor zorgt dat het lijkt alsof er een verband is tussen een vriendengroep en geluk. Dit is echter niet het geval.

3.2 Verschillen tussen mannen en vrouwen

Onder zowel mannen als vrouwen blijken geen geïsoleerd gevoel, iemand die je begrijpt en een vriendengroep het sterkst gerelateerd aan geluk. Het gaat dus niet zozeer om de hoeveelheid verschillende contacten of de frequentie van het contact. Het verschil tussen mannen en vrouwen blijkt onder andere te zitten in het hebben van burenccontacten ($r_{mannen} = 0,16$) ($r_{vrouwen} = 0,08$). Het blijkt dat vooral mannen die weinig contact met hun burens hebben vaker ongelukkig zijn dan vrouwen met weinig burenccontacten. Dit terwijl mannen en vrouwen gemiddeld even vaak contact hebben met hun burens en mannen ook niet vaker contact willen met de burens dan vrouwen. Van de mensen die zelden of nooit burenccontacten hebben, geven mannen vaker dan vrouwen aan hulp nodig te hebben vanwege lichamelijke of psychische problemen. Als voor deze problemen wordt gecorrigeerd, zijn er geen verschillen tussen mannen en vrouwen met betrekking tot het verband tussen burenccontacten en geluk. We kunnen hieruit concluderen dat mannen die minder gelukkig zijn vaker hulp nodig hebben en toevallig ook weinig burenccontacten hebben.

Mannen voelen zich in het algemeen niet vaker geïsoleerd van anderen dan vrouwen. Maar als mannen zich geïsoleerd voelen, heeft dit gevoel bij hen een sterker negatief verband met geluk dan bij vrouwen ($r_{mannen} = -0,34$) ($r_{vrouwen} = -0,21$) (figuur 3.2.1). Daarnaast is vertrouwen in anderen belangrijker voor mannen dan voor vrouwen voor hun geluk ($r_{mannen} = 0,16$) ($r_{vrouwen} = 0,10$). Deze verschillen in de verbanden blijven bijna hetzelfde na controle voor achtergrondkenmerken.

3.2.1 Geluk naar zich geïsoleerd voelen en geslacht, 2012

3.2.2 Correlaties van sociale contacten, sociaal vertrouwen en maatschappelijke participatie met geluk naar geslacht, 2012¹⁾

	Geluk				Verschil correlaties
	Mannen		Vrouwen		
	r	N	r	N	
Sociale contacten					
Familiecontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,116	1 811	0,089	1 964	
Vriendencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,116	1 812	0,108	1 971	
Burencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,163	1 815	0,082	1 967	*
Vaker familiecontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,142	1 667	-0,150	1 845	
Vaker vriendencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,130	1 670	-0,157	1 848	
Vaker burencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,047	1 661	-0,067	1 837	
Vriendengroep (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	0,234	1 803	0,196	1 938	
Geïsoleerd (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	-0,335	1 798	-0,210	1 944	**
Terecht (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,191	1 807	0,125	1 949	
Begrijpen (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,262	1 801	0,184	1 943	
Oppervlakkige sociale contacten (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	-0,177	1 790	-0,138	1 935	
Sociaal vertrouwen					
Algemeen vertrouwen (0 of 1, niet voorzichtig genoeg of meeste te vertrouwen)	0,157	1 778	0,096	1 905	*
Maatschappelijke participatie					
Verenigingsdeelname (1–4, nooit – minimaal 1x per week)	0,142	1 765	0,094	1 887	
Vrijwilligerswerk (0 of 1, niet of wel)	0,119	1 837	0,112	1 974	

¹⁾ Voor berekening van de verschillen tussen de correlaties zijn logistische regressies gebruikt met de indicator, geslacht en een interactieterm van de indicator en geslacht. Spearman's rho is gebruikt om voor niet-lineaire verbanden te corrigeren. Alle correlaties zijn significant ($p < 0,01$), behalve de correlaties tussen 'vaker burencontacten' en 'geluk' voor mannen.

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Bron: CBS, Sociale samenhang en Welzijn.

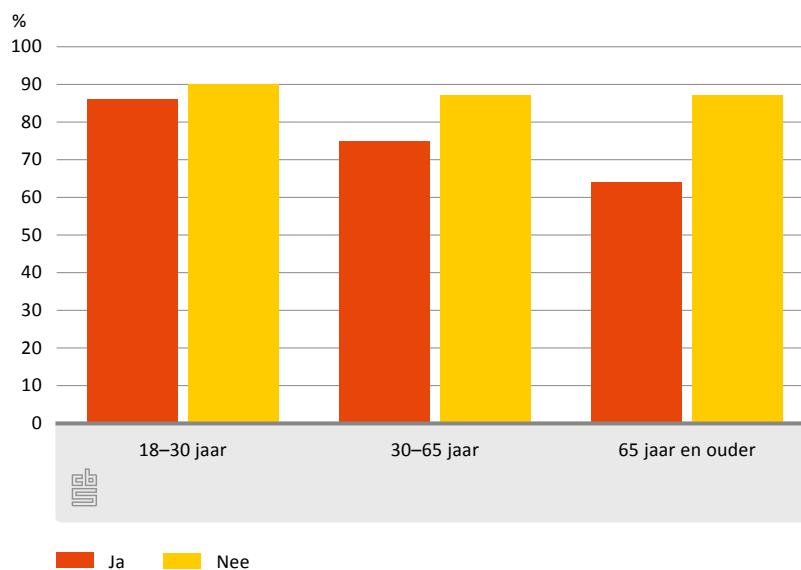
3.3 Verschillen tussen jongeren en ouderen

Het welzijn van 18- tot 30-jarigen hangt sterker samen met steun krijgen van anderen dan dat van mensen van 65 jaar en ouder. Dat wil zeggen dat bij 'mensen terecht kunnen' of 'mensen hebben die je begrijpen' bij jongeren sterker gerelateerd zijn aan geluk ($r_{terecht} = 0,22$) ($r_{begrijp} = 0,28$) dan bij ouderen ($r_{terecht} = 0,07$), niet significant ($r_{begrijp} = 0,17$). Alle verschillen tussen jongeren en ouderen blijven vrijwel hetzelfde als gecorrigeerd wordt voor achtergrondkenmerken.

Ouderen die niet bij iemand terecht kunnen zijn even vaak gelukkig als degenen die dat wel kunnen. Jongeren zijn echter minder vaak gelukkig als zij niet bij iemand terecht kunnen. Er zijn echter zeer weinig jongeren die niemand hebben (0,4 procent) of die niet altijd iemand hebben (4 procent) bij wie ze terecht kunnen, dus in de praktijk komt dit niet vaak voor.

Zowel jongeren ($r = -0,06$) als ouderen ($r = -0,23$) zijn vaker ongelukkig als zij aangeven meer vriendencontacten te willen. Voor ouderen geldt dit sterker: ouderen zijn vaker ongelukkig als ze meer vriendencontacten willen. Van de ouderen die vaker contact met vrienden willen, is slechts 64 procent gelukkig, van de jongeren is dit 86 procent. Onder degenen die niet vaker vriendencontact willen is er weinig verschil tussen jongeren en ouderen: 90 procent tegen 87 procent is gelukkig.

3.3.1 Geluk naar vaker vriendencontacten willen en leeftijd, 2012

3.3.2 Correlaties van sociale contacten, sociaal vertrouwen en maatschappelijke participatie met geluk naar leeftijd, 2012¹⁾

	Geluk						Verschil correlaties 18-30/65+
	18 - 30 jaar		30 - 65 jaar		65 jaar of ouder		
	r	N	r	N	r	N	
Sociale contacten							
Familiecontacten (1-5, zelden - dagelijks)	0,116	635	0,100	2 347	0,108	793	
Vriendencontacten (1-5, zelden - dagelijks)	0,148	639	0,079	2 354	0,121	790	
Burencontacten (1-5, zelden - dagelijks)	0,169	636	0,136	2 358	0,094	788	
Vaker familiecontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,097	601	-0,145	2 178	-0,193	733	
Vaker vriendencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,060	605	-0,148	2 188	-0,231	725	**
Vaker burencontacten (0 of 1, nee of ja)	0,030	601	-0,089	2 167	-0,046	730	
Vriendengroep (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	0,212	633	0,217	2 330	0,197	778	
Geïsoleerd (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	-0,258	631	-0,303	2 330	-0,199	781	
Terecht (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,215	635	0,180	2 344	0,072	777	**
Begrijpen (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,284	635	0,229	2 335	0,168	774	*
Oppervlakkige sociale contacten (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	-0,091	625	-0,159	2 321	-0,184	779	
Sociaal vertrouwen							
Algemeen vertrouwen (0 of 1, niet voorzichtig genoeg of meeste te vertrouwen)	0,135	608	0,135	2 294	0,077	781	
Maatschappelijke participatie							
Verenigingsdeelname (1-4, nooit - minimaal 1x per week)	0,168	616	0,098	2 263	0,122	773	
Vrijwilligerswerk (0 of 1, niet of wel)	0,067	642	0,131	2 371	0,123	798	

¹⁾ Voor berekening van de verschillen tussen de correlaties zijn logistische regressies gebruikt met de indicator, de leeftijdsklasse (18-30 jaar vs. 65 en ouder) en een interactieterm van de indicator en leeftijdsklasse. Spearman's rho is gebruikt om voor niet-lineaire verbanden te corrigeren. Voor jongeren zijn alle correlaties significant ($p < 0,01$). Voor ouderen zijn correlaties groter dan 0,07 ($p < 0,05$) en kleiner dan -0,15 ($p < 0,01$) significant.

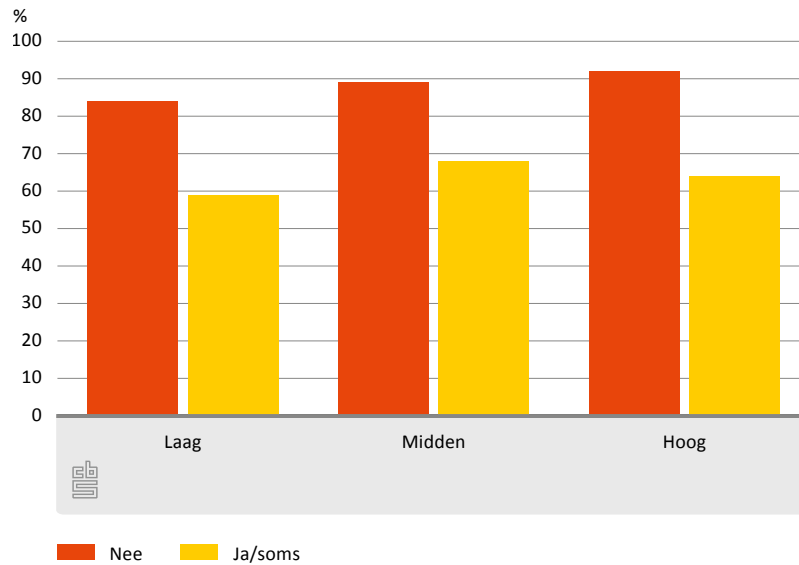
** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Bron: CBS, Sociale samenhang en welzijn.

3.4 Verschillen tussen laag- en hoogopgeleiden

Laag- en hoogopgeleiden verschillen op een aantal factoren die aan participatie gerelateerd zijn. Laagopgeleiden zijn vaker ongezond dan hoogopgeleiden en hebben gemiddeld een

3.4.1 Geluk naar zich geïsoleerd voelen en opleidingsniveau, 2012

3.4.2 Correlaties van sociale contacten, sociaal vertrouwen en maatschappelijke participatie met geluk naar opleidingsniveau, 2012¹⁾

	Geluk						Verschil correlaties laag-/hoogopgeleiden
	Laag		Midden		Hoog		
	r	N	r	N	r	N	
Sociale contacten							
Familiecontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,109	1 069	0,113	1 606	0,102	1 097	
Vriendencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,087	1 071	0,113	1 611	0,121	1 100	
Burencontacten (1–5, zelden – dagelijks)	0,171	1 070	0,087	1 609	0,138	1 099	
Vaker familiecontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,169	1 030	-0,156	1 488	-0,104	1 053	
Vaker vriendencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,151	1 037	-0,138	1 484	-0,165	1 060	
Vaker burencontacten (0 of 1, nee of ja)	-0,016	1 029	-0,066	1 477	-0,074	1 052	
Vriendengroep (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	0,221	1 064	0,202	1 596	0,181	1 093	
Geïsoleerd (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	-0,267	1 063	-0,236	1 600	-0,330	1 091	**
Terecht (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,180	1 065	0,114	1 604	0,215	1 094	*
Begrijpen (1, 2 of 3, nee, soms of ja)	0,253	1 064	0,198	1 598	0,223	1 093	
Oppervlakkige sociale contacten (1, 2, of 3, nee, soms of ja)	-0,151	1 059	-0,150	1 597	-0,125	1 088	
Sociaal vertrouwen							
Algemeen vertrouwen (0 of 1, niet voorzichtig genoeg of meeste te vertrouwen)	0,146	1 048	0,078	1 571	0,076	1 073	
Maatschappelijke participatie							
Verenigingsdeelname (1–4, nooit – minimaal 1x per week)	0,121	1 037	0,105	1 558	0,062	1 063	
Vrijwilligerswerk (0 of 1, niet of wel)	0,127	1 078	0,082	1 619	0,089	1 105	

¹⁾ Voor berekening van de verschillen tussen de correlaties zijn logistische regressies gebruikt met de indicator, het opleidingsniveau (laag vs. hoog) en een interactieterm van de indicator en opleidingsniveau. Spearman's rho is gebruikt om voor niet-lineaire verbanden te corrigeren. Alle correlaties zijn significant ($p < 0,05$) met uitzondering van 'vaker burencontacten' voor de laagopgeleiden.

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Bron: CBS, Sociale samenhang en welzijn.

lager inkomen (Statline, 2013_a; Statline, 2013_b) wat hen kan beperken in het sociale verkeer. Hoogopgeleiden hebben daarnaast minder vaak dagelijkse contacten, maar nemen vaker wekelijks deel aan verenigingsactiviteiten en doen vaker vrijwilligerswerk (Statline, 2013_c). Daarom is het te verwachten dat de verbanden tussen sociale aspecten en welzijn ook verschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. Jezelf geïsoleerd voelen is sterker negatief gerelateerd aan geluk voor hoog- ($r = -0,33$) dan voor laagopgeleiden ($r = -0,27$). Daarnaast is bij iemand terecht kunnen sterker positief gerelateerd aan geluk voor hoogopgeleiden ($r_{\text{hoogopgeleiden}} = 0,22$) ($r_{\text{laagopgeleiden}} = 0,18$).

4. Conclusies

Dat de sociale context of omgeving invloed heeft op iemands welzijn is bekend, maar uit onze studie blijkt dat vooral de kwalitatieve aspecten van sociale contacten sterk samenhangen met geluk. Vooral mensen die niet geïsoleerd zijn, bij iemand terecht kunnen en begrepen worden zijn vaker gelukkig dan anderen. Ook is deel uitmaken van een vriendengroep belangrijk. Dit geldt voor zowel mannen als voor vrouwen, jongeren en ouderen en laag- en hoogopgeleiden.

Dit onderzoek toont ook aan dat voor specifieke bevolkingsgroepen bepaalde zaken meer van belang zijn voor welzijn dan voor andere groepen. Zo heeft het gevoel van isolatie een sterker verband met geluk voor mannen dan voor vrouwen. Verder is sociaal vertrouwen sterker gerelateerd aan welzijn voor mannen dan voor vrouwen. Eerder onderzoek door Helliwell en Putnam (2004) heeft weinig verschillen tussen mannen en vrouwen aangetoond, maar deze auteurs namen geen kwalitatieve aspecten van sociale contacten mee. Voor jongeren tussen 18 en 30 jaar is het belangrijker voor hun welzijn om bij iemand terecht te kunnen dan voor ouderen. Ouderen ervaren echter sterker een lager geluksgevoel bij een gebrek aan vriendencontacten dan jongeren. Dit kan zijn omdat ouderen minder familie en kennissen om zich heen hebben, maar ook omdat jongeren via school of werk meer sociale interactie hebben met anderen. Dit komt overeen met eerder onderzoek dat aangeeft dat het sociale netwerk voor ouderen van belang is voor hun welzijn (Pinquart en Sörensen, 2000). Tot slot heeft onder hoogopgeleiden een gevoel van isolatie een sterkere negatieve impact op het geluksgevoel dan onder laagopgeleiden, en bij iemand terecht kunnen een sterkere positieve impact.

Uit dit onderzoek blijkt dat er een duidelijke samenhang is tussen sociale context en welzijn. Helaas kunnen wij niet vaststellen of de kwaliteit van de sociale context resulteert in een hoger welzijn of dat meer welzijn zorgt dat de kwaliteit van de sociale context toeneemt. Met andere woorden, we weten niet of mensen die ongelukkig zijn ook hun contacten en participatie beperken of dat ze ongelukkig worden van weinig contact. Ook kunnen mensen met weinig vertrouwen vaker ongelukkig zijn, maar kunnen ongelukkige mensen ook steeds minder vertrouwen in anderen krijgen. Toekomstig onderzoek zal moeten uitwijzen wat de richting is van de verbanden tussen sociale context en welzijn.

Technische toelichting

Hieronder worden de gebruikte vraagstellingen en antwoordcategorieën besproken. De vraag over geluk luidt als volgt: 'In welke mate vindt u zichzelf een gelukkig mens?' en heeft de volgende antwoordcategorieën: (1) erg gelukkig, (2) gelukkig, (3) niet gelukkig/niet ongelukkig, (4) niet zo gelukkig en (5) ongelukkig. In navolging van Wingen, De Jonge en Arts (2010) worden voor dit onderzoek de antwoordcategorieën ingedeeld in respectievelijk gelukkig (1, 2) en niet gelukkig (3, 4, 5). Hierdoor wordt het aandeel gelukkigen bepaald.

Voor familie-, vrienden- en burenccontacten is gevraagd hoe vaak de respondent contact heeft met deze verschillende groepen, met de volgende antwoordcategorieën: (1) zelden of nooit, (2) minder dan een keer per maand, (3) minstens een keer per maand, maar niet wekelijks, (4) minstens een keer per week, maar niet dagelijks en (5) dagelijks. Een hogere score betekent dus vaker contact. Of de respondent vaker contact wil met iemand uit een van deze groepen is door middel van drie ja/nee-vragen gemeten. Ook is gevraagd of mensen deel uitmaken van een groep vrienden en of de respondent mensen heeft bij wie hij of zij terecht kan, waarbij (1) nee, (2) soms en (3) ja geantwoord kan worden. Dezelfde antwoordcategorieën zijn gebruikt bij de vraag: 'Ik voel me van andere mensen geïsoleerd'. De vragen over de kwaliteit van de sociale contacten zijn de volgende: 'Er zijn mensen die me echt begrijpen' en 'Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig'. De vragen hebben drie antwoordcategorieën: (1) nee, (2) soms en (3) ja.

Algemeen vertrouwen is gemeten aan de hand van de volgende stelling: 'Vindt u over het algemeen dat de meeste mensen wel te vertrouwen zijn of vindt u dat men niet voorzichtig genoeg kan zijn in de omgang met mensen?'.

Hoe vaak men deelneemt aan activiteiten van één of meer verenigingen bestaat uit de volgende antwoordcategorieën: 'nooit', 'minder dan 1 keer per maand', 'minimaal 1 keer per maand' en 'minimaal 1 keer per week'. Of iemand vrijwilligerswerk heeft gedaan het afgelopen jaar wordt vastgesteld door middel van een reeks vragen over vrijwilligerswerk voor 12 verschillende typen organisatie. Daarnaast is gevraagd hoe vaak iemand vrijwilligerswerk doet met de antwoordcategorieën: (1) nooit, (2) minder dan maandelijks, (3) maandelijks en (4) wekelijks.

Literatuur

Beuning, J. van, R. Kloosterman, G. Mars, S. te Riele en H. Schmeets, 2011. Meetlat sociaal kapitaal. CBS, Den Haag/ Heerlen.

Cohen, S. en T. A. Wills, 1985. Stress, Social Support, and the Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98 (2), 310–357.

Helliwell, J. F. en R. D. Putnam, 2004. The social context of well-being. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London B: Biological Sciences*, 359, 1435–1446.

Mars, G. en H. Schmeets, 2011. Meer sociale samenhang, meer geluk? *Bevolkingstrends*, 59 (3), 39–44.

Martin, M. en G. J. Westerhof, 2003. Do You Need to Have Them or Should You Believe You Have Them? Resources, Their Appraisal, and Well-Being in Adulthood. *Journal of Adult Development*, 10 (2), 99–112.

Pinquart, M. en S. Sörensen, 2000. Influences of Socioeconomic Status, Social Network, and Competence on Subjective Well-Being in Later Life: A Meta-Analysis. *Psychology and Aging*, 15 (2), 187–224.

Rook, K. S., 1984. The Negative Side of Social Interaction: Impact on Psychological Well-Being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46 (5), 1097–1108.

Statline, 2013_a, Gezondheid aandoeningen beperkingen; persoonskenmerken, geraadpleegd op 12 februari 2014. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=81173ned&D1=0-30,35-36,66-72,77-79&D2=0-20,34-38&D3=0&D4=I&VW=T>.

Statline, 2013_b, Werkzame beroepsbevolking; gemiddeld inkomen, geraadpleegd op 12 februari 2014 <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=80809NED&D1=1-3&D2=0&D3=0&D4=a&D5=8-11&D6=I&VW=T>.

Statline, 2013_c, Sociale contacten en maatschappelijke participatie, geraadpleegd op 12 februari 2014. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=82249ned&D1=0-14,49&D2=0-9&D3=I&VW=T>.

Wingen, M., T. de Jonge en K. Arts, 2010. Veranderingen in burgerlijke staat en de beleving van welzijn. *Bevolkingstrends*, 58 (3), 50–55.

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2013–2014	2013 tot en met 2014
2013/2014	Het gemiddelde over de jaren 2013 tot en met 2014
2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2013 en eindigend in 2014
2011/'12–2013/'14	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2011/'12 tot en met 2013/'14

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2014.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.